

Project:
Pioniers
van de
derde levensfase

JongeOuderen.nl

Inleiding

Veel organisaties in het sociale domein hebben direct of indirect te maken met de vergrijzing van onze samenleving. Zij richten daarbij de focus vooral op de kwetsbare ouderen, de zogenaamde vierde levensfase, want daar is de problematiek concreet. Naast het verlenen van de directe zorg, zijn zij ook betrokken bij het organiseren van vrijwilligers en bij allerlei ondersteunende diensten op het gebied van voeding, mobiliteit, financiën et cetera.

Meer en meer ontstaat het idee dat ook de mensen in de derde levensfase aandacht verdienen. Zij zullen een belangrijke rol gaan spelen in het antwoord op de vergrijzing. Het bereiken, informeren en inspireren van deze groep is echter geen sinecure. In dit schrijven wordt een algemene aanpak weergegeven in wijk of buurt, gericht op de burger in de derde levensfase onder de noemer: **Pioniers van de derde levensfase**. Uiteraard vraagt de uitrol van deze aanpak in elke omgeving een eigen passende invulling.

Achtergrond

De vergrijzing zal een grote impact hebben op de samenleving. Het CPB heeft een jaarlijks extra begrotingstekort van 16 miljard vanaf 2025 berekend, als we de bestaande voorzieningen willen blijven behouden (CPB rapport Zorgen om Morgen, 2019). Het gaat dan alleen nog maar over de zorg en pensioen gerelateerde kosten.

Volgens CBS zijn er in 2020 gemiddeld 3,8 werkenden op 1 gepensioneerde. Dit is de zogenaamde grijze druk. In 2040 zal dat in de buurt van 2 komen liggen. In de dorpen en bepaalde streken gaat dat nog veel harder dan bijvoorbeeld in de Randstad.

De impact van deze ontwikkeling is enorm. De vergrijzing gaat immers niet alleen over de vraag: wat moeten we met al die ouderen en hoe gaan we daar voor zorgen? Het is een maatschappelijke aardverschuiving die de economie, de arbeidsmarkt, de woningmarkt, de woonomgeving, de mobiliteits- en veiligheidsvoorzieningen, de sociale cohesie en nog veel meer zaken gaat treffen.

De mensen in de zogenaamde derde levensfase spelen in het proces van vergrijzing een cruciale rol. Het zijn de jonge, vitale ouderen in de periode na het werkzame leven tot aan het moment dat ze kwetsbaar en afhankelijk worden. Het is inmiddels een serieuze levensfase, van soms wel meer dan twintig jaar, die maatschappelijk, in vergelijking met de eerdere levensfasen, niet of nauwelijks is ingericht.

Historisch is het een fase van uitdrijven en 'zien waar het schip strandt'. Maar dat is een houding die niet past bij zo'n lange levensfase en bij het huidige tijdsbeeld. Het is ook een houding waar steeds meer mensen zich niet prettig bij voelen. Bovendien stralen de effecten van de vergrijzing ook negatief af op de ouderen zelf. Er ligt dus een uitdaging om de handschoen op te pakken en die cruciale rol serieus invulling te geven.

Duidelijk is dat de rol die mensen in de derde levensfase kunnen vervullen tweeledig is:

- **Voorbereiding:** Jonge ouderen kunnen zich zelf actief voorbereiden op later. Uiteraard bepaald het lot voor een deel hoe het leven verloopt. Maar ook de keuzes die mensen in de derde levensfase maken of juist niet maken bepalen hun toekomst. Door veel meer bewuste keuzes te maken op een aantal gebieden, zoals wonen, sociale netwerk, mobiliteit etc. stellen zij de vierde fase langer uit, houden ze meer regie op het leven en... kunnen ze ook meer genieten van de derde levensfase. Maatschappelijk zal een betere voorbereiding ook uitwerken in de kosten van de zorg en het toegankelijk houden van het zorgstelsel.
- **Potentieel:** Jonge ouderen vormen een groot maatschappelijk potentieel dat een onderdeel kan zijn van het antwoord op de vergrijzing. Bijvoorbeeld als vrijwilliger of mantelzorger, maar zeker ook als pionier in maatschappelijke vernieuwing en als aanjager van mooie en passende oplossingen in wijk en buurt, zoals informele zorg en zorgzame buurten.

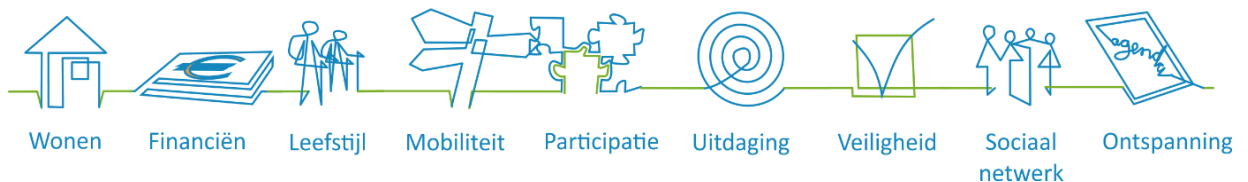
Hoe die rol precies moet worden ingevuld is nog een vraag waar niemand precies het antwoord op weet. Slechts een klein deel van deze groep houdt zich bezig met het bewust inrichten van die derde levensfase en dan gaat het meestal over enkele onderdelen, zoals bijvoorbeeld wonen. Er is geen stelselmatige aanpak. Het is feitelijk een onontgonnen gebied, zonder ervaringen, verhalen of gebaande paden. Er zijn dus pioniers nodig die gebrand en gedreven zijn om de ontdekkingsreis te beginnen en de mogelijkheden te ontdekken.

Een planmatige aanpak is gewenst om die pioniers te vinden en ze in wijk en buurt de rol van jonge ouderen te laten ontginnen, zowel om zelf beter voorbereid te zijn voor later als om het potentieel aan te wenden in maatschappelijke zin.

Aandachtsgebieden

Uit eerder verricht onderzoek is gebleken dat er 9 aandachtsgebieden zijn die jonge ouderen aanspreken en waar zij als pioniers mee aan de slag zouden kunnen gaan. Die dienen als leidraad voor de ontdekkingsreis.

De aandachtsgebieden zijn: financiën, veiligheid, wonen, leefstijl, mobiliteit, participatie, uitdaging, veiligheid, sociaal netwerk en de balans ontspanning-inspanning.

Het project

Het project doel is eenvoudig: het aandeel **verdubbelen** van de mensen in een wijk of buurt die zich concreet en bewust met de inrichting van de derde levensfase bezighoudt. Zij bereiden zich intensiever op hun eigen toekomst en zij zijn van betekenis in het antwoord van de gemeenschap op de gevolgen van de vergrijzing.

Uitvoering:

- Een aantal pioniers wordt gezocht via informatie- en inspiratiebijeenkomsten of via verschillende bestaande kanalen in wijk en buurt.
- De pioniers gaan aan de slag in wijk of buurt en worden daarbij 'on the job' begeleid en getraind. Zij onderzoeken in wijk of buurt wat er al gebeurt rondom de genoemde aandachtsgebieden. Zij organiseren planmatig passende activiteiten en bijeenkomsten om de andere mensen in de derde levensfase te inspireren en te verbinden rondom deze aandachtsgebieden.
- De begeleiding zal bestaan uit een aantal gezamenlijke sessies gedurende een periode van een half jaar tot 1 jaar, met als doel dat zij dit hierna zelfstandig en planmatig kunnen voortzetten.
- Onderdeel van het traject is ook dat er een vorm van borging wordt opgezet samen met lokale stakeholders om continuïteit te garanderen.

Resultaten:

- Een betere persoonlijke voorbereiding op de toekomst.
- Een concrete invulling aan preventie in het sociaal domein.
- Meer vrijwilligers, openen van een route naar informele zorg en zorgzame buurten
- Toegankelijk houden van het zorgstelsel, vermindering zorgkosten.
- Een bijdragen aan de sociale cohesie in buurten.